

FANT, ERIC MICHAEL
THIM, ISAAC DANIEL
SEGERSTEDT

**Monumenta Sudermannica in templo et
paroecia Jæder. Quorum partem primam,
consensu ampliss. fac. phil. Ups. præside
doct. Erico M. Fant ... p. p. Isacus Daniel
Thim, Sudermannus. In aud. Gust. maj. d.**

Strengnesiæ, impr. apud lect. A. J. Segerstedt.
1804

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

Ex. A

Geogr. So.
(B.)
Södermanland
1700 - 1829

MONUMENTA SUDERMANNICA.
IN TEMPLO ET PAROECIA JÆDER.

QUORUM

PARTEM PRIMAM,

CONSENSU AMPLISS. FAC. PHIL. UPS.

P R Æ S I D E

DOCT. ERICO M. FANT,

HIST. PROF. REG. ET ORD. SOC. REG. SCIENT. UPS. ET ACAD.

REG. LITT. HUM. HLST. ET ANTIQUIT. STOCKH. MEMBRO,

P. P.

ISACUS DANIEL THIM,

SUDERMANNUS.

IN AUD. GUST. MAJ. D. X // JUNII MDCCCIV.

H. C.

STRENGNESIÆ,

Impr. apud Lect. A. J. SEGERSTEDT.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

TO THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

LIBRARY

1971

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

à

MONSIEUR

LE COMTE

**CORFITZ LOUIS
BECKFRIIS,**

MARÉCHAL DE LA COUR.

à

MONSIEUR

ISAC GEORGE
DE BESCHE,

GENTILHOMME DE LA COUR.

Monumenta Sudermannica P. I.

in Templo & Parœcia Jæder.

Nulla fere patriæ provincia est, quæ suam desideraverit descriptionem.

Uplandiam *Salvius*, Roslagiam *Radleff*, Vestmanniam *Grau*, Dalecarliam *Hülphers*, Ostrogothiam *Broocman*, Vestrogothiam *Tidgren* et *Kalm*, Smolandiam *Rogberg*, Vermelandiam *Ekman* et *Fernow*, Scaniam *Gillberg*, Hallandiam *Richardson*, Blekingiam *Sjöborg*, Bohusiam *Ödman*, Gothlandiam *Wallin* et *v. Linné*, Ölandiam *Åstrand*, Norrlandiam *Hülphers*, Lapponiam *Högström* et *Schefferus*, suis quisque commentariis, illustrarunt. Solæ *Sudermannia Nericiaque*, minime in Svecia ignobiles regiones, præter Dissertationes nonnullas Academicas, carent Geographo. Hoc considerans Cel. Præses, dum nonnulla hanc tangentia a Reverendissimo Diœceseos Calmariensis Episcopo Doct. *Waltenstråle* nactus eslet, quorum usuram editis binis de *parœcia Kumla* eique *annexa Halsberg* publici juris facere coeperat; consilium quoque de edenda *descriptione Sudermannie historica*; nam *Oeconomicam*, sui fori haud judicavit, aperuit Venerando Synedrio Strengnesensi an. 1799, auxiliatricem Cleri Diœcesani ut sibi expeteret operam. Cui desiderio annuens, quantocius ut collecta communicarent, injunxit Pastoribus, quorum tamen admodum pauci; non ultra XXX enim ascendit numerus, huic operati sunt instituto.

Ut vero sic sperandum vix est, aliquando prodituram fore ipsam descriptionem; ne tamen intercidant penitus ejus fragmenta, *monumentorum* nomine, quando suam operam obtulerint populares, eadem publicare constituit; quorum specimen, *Fæderen-*

fia complectens, jam bona cum Lectoris venia prodit. Humanitati autem Præpos. & Pastoris hujus Ecclesiæ Mag. *Enevaldi Wi- debäck*, quæ adferimus, referimus accepta.

Epitaphier uti Fäders Kyrka.

I Choret på norra sidan främst:

D. O. M. S.

Magnus Svecorum Cancellarius Comes *Axelius Oxensjerna*
Sui temporis oraculum heic Silet.

Abjice fama tubam, frustra tentaveris alas;
Axelii decus haud axis uterque capit.

Magnæ gentis honos a quinis ordine Sæclis
Arctæ Patriæ quæ dedit usque patres.

Qui quattuor Confus Regum moderamine primus
Sveionæ rerum præstitit arbitrium.

Quique Evangelici Director fœderis aram
Tevtoniæ pressæ pileum et adseruit.

Se major, sibi par, sibi nullus, et omnibus omnis.
Oxensjerniades, nomine, Diva, cluet.

Dic saltem: svasit queis si majora gerantur
Non fuerint hominis, sed puto gesta Dei.

Natus in Fånöö A:o Chr. MDLXXXIII. xvi Jun. obiit Hol-
miæ MDCLIV. xxviii Aug.

Disce hospes, patriæ consulere. Multo post funus Herois
tempore Scripsit tantorum meritorum Admirator

C. von Staude.

Monumento Proavi Materni titulum, sine quo hactenus steterat, insculpi curavit

Axelius Gabriel Oxenstjerna
comitis *Gabrielis Thuronis Filius*

MDCCL a).

Desideratissimis Liberis meis

Dn. *Gustavo, Johanni, Brigitta et Barbara Oxenstjernis*,
Quorum primogenitus *Gustavus* natus est die xxix Martii anno
MDCIX et a prima pueritia pie et probe institutus, postquam
in Academia Upsalienti novem annos laudabiliter commoratus
esset, ibidemque egregios fecisset in studiis profectus, avocatus
in Borussia, exercitia et expeditiones militares sectari cœpit.
Qua occasione in regis *Gustavi* Cubiculum receptus, pauco tempore,
quo vixit, eum cunctis in expeditionibus observando serviendoque,
ita secutus est, ut magno Regi semper gratus et acceptus esset,
donec anno MDCXXXIX in Castris Regis ad Marienburgum pestifera
lue correptus die xx Augusti mortalem hanc conditionem cum
immortalitate commutavit. Juvenis Excellens ingenii honesti
firmique animi, corporis validi et magnæ expectationis, nisi
Divino Numini visum fuisset filium vitæ ejus mature abrumperet,
et Sublunaribus hisce miseriis clementer subducere.

— — — Alter filiorum *Johannes* natus die xvii Junii Anno
MDCXI et vix accepto sacro baptismatis lavacro illico denatus est.
— Filia *Brigitta* nata est die xxviii Novembris Anno MDCXIII
denata die xv Januarii MDCXVII. — *Barbara* nata est die xii
Februarii Anno MDCXV denata die xxi Junii Anno MDCXVII.
Hisce inquam omnibus jam S. S:tam Trinitatem lau-

A. 2 danti.

a) Editum antea hoc Epitaphium in v. Stiernmans Biblioth. Svio-Goth. et Berchs Lefvernes Beskrifningar.

dantibus, osibus hic ad latus Matris tumulatis, monumentum hocce posui.

Axelius Oxenstjerna Comes Moræ Australis

Regni Sveciæ Cancellarius.

Hebr. xviii: v. 14. Apocal. xiv: 13. Ecclesi. xii: 7.

På födra sidan främst:

Optimis dilectissimisque Parentibus suis Illustri ac Magnifico D:no D:no *Gustavo Oxenstjerna* Libero Baroni et D:no de Fijholm et Rinkestad R. Sveciæ senatori et Consiliario Cameræ, qui patre D:no *Gabriele Christjerni* F. L. Barone et D:no de Mœreby et Ståringo R. Sveciæ Senatore. Matre vero D:na *Beata Trolle Erici* F. R. Sveciæ senatoris A:no MDLI natus ab iisdemque in litteris et bonis moribus probe educatus, ubi annos attigerat viriles primo militiam contra Moschum in Livonia, Hispanos in Belgio et Turcam in Hungaria fecutus est. Deinde regiis *Johannis III* Servitiis addictus Estoniæ gubernacula per quadriennium tenuit: tandem in Senatum a Rege adscitus, Cameræ rationum et ærario præfectus est. Quæ dum ex officio rite peragit, exardescens belli civilis initio bono quidem suo fato, magno autem bonorum omnium cum dolore ac desiderio anno MDXCVII die xviii Januarii e vivis pie placideque excedit

ut et

Illustri ac Generosæ D:næ D:næ *Barbaræ Bjelke Axelii Erici* de Häredsläter Equit et R. Senatoris filiæ Anno MDLVI natæ ac pie eleganterque educatæ, quæ Marito juncta tres ei filios *Axelium* R. S. Cancellarium, *Christjernum* et *Gabrielem* R. S. Drotzetum quinque vero filias *Elsam*, *Margaretam*, *Beatam*, *Martham* et *Ebbam* genuit. Annos XXVII integros in viduitate vixit, quo tempore duro licet ac difficili, liberis tamen divina ope recte
pro-

prospectum vidit, donec vitæ satur et pertæsa Anno MDCXXIV spectantibus suis ferme omnibus animam Deo pie ac constanter reddidit, et hic ad latus Mariti Sepulta adventum Domini nostri Jesu Christi exspectat. Fræminæ, pietate, probitate, castimonia, corporis morumque elegancia et misericordia in egenos nulli suæ ætati secundæ

Monumentum hocce posuit filius *Axelius Oxensfjerna* Comes Moreæ australis R. Sveciæ Cancellarius. Job. xix: 25. Sap. iii: 1.

Fratri et Sorori Carissimis

Illustri ac generoso D:o *Christfjerno Gustavi* filio *Oxensfjerna* Lib. Baroni et Domino de Fijholm et Rinkestad anno 1584 die -- Decembris nato et in bonis litteris ac moribus tam in patria quam in Germania, pie ac studiose educato mox in regis *Caroli IX* Cameram recepto eundemque suscepta expeditione in Livoniam fideliter secuto tandem regiæ navi præfecto anno ætatis vigesimo tertio, cum jam summam de se spem concitaret, præmatura quidem sed beata morte extincto die III Octobris anno 1607.

nec non

Illustri ac generosæ Virgini D:næ *Margaretæ Gustavi* filiæ *Oxensfjerna* Lib. Baronis et D:næ de Fijholm et Rinkestad die -- anno -- mundum ingressæ, ob ingenii, corporis morumque elegantiam cunctis dilectæ, Deo Autem Creatori suo maxime gratæ, ideoque mundanis hisce miseriis citius ereptæ, et Sanctorum consortio aggregatæ anno 1605 10 Januarii.

Monumentum hocce posuit frater *Axelius Oxensfjerna* Comes Moreæ Australis Reg. Sveciæ Cancellarius. Sap. iv: vers. 1 et Seq. 1 Cor. 2: v. 10.

Desse fyra Epitaphier äro af svart och hvit marmor. På södra sidan, på pelaren som skiljer Choret ifrån Kyrkan är följande Epitaphium:

Fordom Hans Kongel. Maj:ts Troman och Öfverste öfver thess Tykke Lif - Regemente till fot så ock Plenipotentiarius wid det

Keiserliga Hofvet. Then högvälborne Herre och Grefve *Carl Guslaf Oxensjerna Ericsson* grefve till SöderMöre friherre till Kimito och Nyynäas, Herre till Tidöö, Fijholm Erichsund och Wörnenäas, är född i stockholm år 1655 d. 27 Julii och affomnade i Herranom år 1686 d. 13 Martii uti Wien.

På en i muren inmurad tälgsten:

Mathias Georgii Ilsoëdinus Patria Helsingus virtute ingenio doctrina insignis, officio clarus familia fortunatus. Cathedrali Scholæ Strengnesensi Rector Annos iv Ecclesiis v Selöensium citeriori x Jäderensii et Barvensii xix Pastor atque per diöcesin Præpositus generalis vigilanter feliciterque præfuit in singulis, ut voce facundus actione gravis sic vita incorruptus utraque utrobique bonis semper probatus singulari cum succesu docuit. Prosperere cum conjuge *Brigitta* pie quæ decesit iv non. Febr. A. D. MDCXXXVIII, ætatis A. XLIV annos XXVII vixit ex eaque liberos xi suscepit, quorum vi ad-cœlestia præmissis, v in terris reliquit, v non. mart. A. æt. LXIII Chr. vero MDCXLI placide obdormiens:

Ergo Animus radiat paradisi in luce beatus.

Atque venit terris nomen in ora virum.
Parentibus opt. Liberi Mœstisl. posuere.

På första pelaren i Kyrkan:

Den Edle och Välborne Herre Kongl. Maj:ts Troman och Stallmästare, nu mera hos Gud Salig Herr *Paul Wudd* är född år efter Christi börd 1611 d. 6 Sept. och i Herranom Sahl. affomnad den 14 Junii år 1691.

Kongl. Maj:ts Trotjenare och Fändrich den Vælb:ne Herr *Fredrich Wudd*, är född A:o 1675 d. 24 April i Stockholm och i Herranom affomnade på sin fädernes gård Strand d. 16 Maji A:o 1698.

På pelaren ned vid fjödra dörren:

Carl Körning. till Norrby Anno 1641.

På

På norra sidan, på pelaren som skiljer Choret ifrån Kyrkan:

Kongel. Maj:ts Troman och Ryttnästare öfver ett compagnie under Kongl. Maj:ts Lif-Regemente till Häst den Högvälborne Grefve *Axel Oxenstjerna*, Grefve till Söder Möre Friherre till Kimito, Herre till Fijholm och Tijdöön är född år 1652 d. 9 Aug. och ändade sitt lefverne Christeligen och Saligt uti Lund i Skåne den .. Dec. 1676.

Öfver Sacristiedörren:

Kongl. Maj:ts Troman och Gouverneur öfver Hertigdömet Zweybrücken samt dels underliggande provincier, den Högvälborne Grefve och Herre Hr *Gabriel Thuresson Oxenstjerna* Friherre till Kimito Herre till Stenstad Fijholm Hiulstad och Botna, är född uti Stockholm d. 10 October år 1641 affomnat i Herranom uti Zweybrücken den ^{28 Febr.} 10 Mars 1707.

På norra väggen straxt bredevid Predikstolen hänger et Portrait (måladt på duk) af Högst Salig Konung GUSTAF II ADOLPH, som något lidit af ålder. Där finnes följande inscription nedantill på högra sidan:

Verzeichnüß der vornembsten Stædte und vestungen Welche Ihr Kön. Majt in Schweden von dem Jahre 16. . . bis aufm martii dels 1632 Jahres, theils mit gewalt theils mit accort erobert und eingenommen.

Namnen på städerna 134 till antalet äro upptecknade på en i rundel målad tafla hällen af et litet flickebarn.

Uti Grafchret som är på södra sidan mit emot Sacristian:

Kongel. Maj:ts samt Sverjes Rikes Högtbetrodde man Råd och Fältmarschalk, General Gouverneur öfver Hertigdömet Litfland med staden Riga, så ock Extraordinarie Ambassadeur till Frankrike, then Högvälborne Grefwe och Herre Herr *Claudius Thott*, Gref.

Grefwe till Carleborg Friherre till Sundeby, Herre till Ekholmsfund och Lehals Län &c. föddes på Ekholmsfund den 14 Aug. 1630 dödde i Paris den 15 Julii 1674.

Kongl. Maj:ts och Sveries Rikes högdbetrodde man, Råd Cantzler, Præident i det Kongl. Commercy Collegio, lå ock Gen. Gouverneur i Prytzen sampt Laghman öffr Welstr Norrlandh med Lappmarken, Jämptland och Herredalen den Högwälborne Grefwe och Herre H. *Eric Oxenstjerna Axelson*. Grefwe till SöderMöre, Friherre till Kimito, Herre till Tidböön, Julsta och Wiby. Föddes på Fijholm den 13 Febr. 1624 och affomnade i Frauenberg den 23 October 1656.

Benedictus Oxenstjerna Liber Baro de Möreby et Ekebyholm, Dominus in Söderboo et Rappin S. R. M. Regnique Sveciæ fenator Supremus, Stabuli Magister Exercitusque Livonici et Provinciarum Livoniæ et Ingridiæ Generalis Gubernator. Prognatus A:o MDLXXXII denatus Rigæ A:o MDCXXXIII die IX Junii.

Kongl. Maj:ts vår allernådigste Konungs och Sveriges Rikes fordom högt betrodde Man, Råd Rijks Marschalk. Extraordinarie fullmäktige Legat i Tyskland och Præident uti öfwer Appellations Rätten i Wismar, samt Laghman öfwer Uplandh, Dhen Högwälborne Grefwe och Herre Herr *Johan Oxenstjerna Axelson*, Grefwe till SöderMöre, Friherre till Kymitho och Ny-näas, Herre till Fijholm, Hörningsholm, Tullgarn Ohrboholm Ekjebyhof Söderboo och Lydö &c. föddes i Stockholm den 24 Junii år 1611 och affomnade uti Wismar den 5 Decembris år 1657.

Kongl. Maj:ts Troman och Öfwerste öfwer ett Regemente till foot den Högwälborne Herre, Grefwe *Thure Oxenstjerna*,
Grefwe

Grefwe till Croneborg, Friherre till Kymito, Hérre till Stureforsfa och Sewäldh är född hit till werlden 1645 d. 22 Martii och hafwer mot Rikens fiender uti stormen för Wolgast i Pomern, d. 5 Jan. 1676 sit lijf tappert och saligt ändat.

Följande Graffstenar förekomma på kyrkogolfvet med sådana inscriptioner.

I Choret.

Här ligger begrafven den Ädle och Vålborne Herre; Herr *Gustaf Gabrielson* till Fiholm Sweriges Rikes CammarRåd, hvilken i Herranom affomnade den 12 Januarii A:o 1597.

Uti Kyrkan nedan om Choret.

En grafften med aldeles oläslig inscription förmodeligen tillhörig Domprosten *Ilsbodinus*.

Midt för Sacrifligedörren.

Denna sten och under varande graf hörer till den ädle och Vålborne *Paul Wudd* till Strand och Stora Swenneby, sampt hans arfwingar. A:o 1651 den 28 Octob. P. W. A. M. B.

I korsgången.

Här ligger begrafven den Ädle och Vålborne *Eric Körning* till Norrby, hvilken i Herranom affomnade den 30 Augusti 1599, samt ock then Edl. och Vålborne *F. F. Christina Knuts dotter* hvilken i Herranom affomnade d. 15 Februarii 1591.

På stora gången.

Härunder hvila sig fordom Ärevördige Höglärde och nu Salige Herren *M. Petrus Grubb* Kyrkjöherde och Prost i Jäder 21 åhr. Född 1612, död 1636, och den äreborne och Salige Matronan *H. Anna Gjörans D.* Wintrosia född 1631 död 1667 samt defs k. dotters Barn.

B

Her-

Nedre på stora gängen.

Her under ligger begrafven. S. hos Gudh. *Hans Jönson*, fordom Hans Grefwelige *EXEL* Här *Axel OxENStiernes* Befallningsman hvilken i Herranom affomnade den 3 Januarii 1659. Gud förläne honom med alla Guds utwalde en frögdefull upståndelse, sampt med tre sine Barn HIS B. L. D. 1659 HR

öfver södra kyrkodörren läses:

Detta Tempel Gudi till ära, och hans församling till uppbyggelse, hafwer den Högwälborne Herre Herr *Axel Oxenstjerna* Grefwe till SöderMöre, Friherre till Kimito Herre till Fiholm och Tidö, Riddare, Sweriges Rikes Råd och Cantzler låtit dels förnya, dels af grunden uppbygga, och på sidstone alt fullbordat Anno Christi 1651.

Præter monumenta Runica Jäderensia in Göransonii Bautil recensita, in prato villæ Mora prope Mælerum, in petra xxiv pedibus lacum hunc altitudine superans exstat inscriptio, xvi pedes alta, iv cum v. pollicibus lata, figuris lupi, equi, duorum hominum forcipisque fabri ferrarii ornata, quæ, si modo recte lecta fuerit, hæc habet. — —

Sirithar. Giarhi, Bur. Thanfi. Muriau. Auriks. Tutiau. Urms. Fur Salu. Hulmgirs. Kathur. Sukruthar. Buata. Sis.

Pro Bur, Bro, pro Buata, Bunta libenter haberemus, dum sensus: *Sigridis fecit viam hanc, mater Erici, filia Ormi, pro anima Holmgeri boni — — — mariti sui. Quid Sukruthar significet, cum ignaris finis ignoramus.*

Thefes.

1.

Melius ex Eutropio, Floro atque Vellejo Paterculo, quam ex ullo recentiori auctore, discitur historiæ Romanæ Compendium.

2.

Quod in occidentem Scytharum, idem in orientem Tartarorum effecit irruptio.

3.

Aurum Indiæ Orientalis et Occidentalis populos Europæos in sua vitrici convertit viscera dextra.

4.

Quod latrocinia gentium in ora Africæ medio in humanitatis lumine tolerentur, id quidem auri sacræ fami, omnia jura atque officia fusque deque habenti, est adscribendum.

5.

Vestigal Örefundense unicum ejus generis ex more medii ævi superest.

Notes

1. The first part of the paper is devoted to a general discussion of the subject.

2. In the second part, the author discusses the various methods of investigation.

3. The third part of the paper is devoted to a detailed description of the apparatus used.

4. The results of the experiments are given in the fourth part of the paper.

5. The conclusions drawn from the experiments are given in the fifth part of the paper.

www.books2ebooks.eu